

نور احکام

پایه نهم نور اول متوسطه پیش حرفه‌ای

(کم توان ذهنی)

سلامی ویژه به تو، نشانه‌ی پاکی و لطف الهی

تو که با قلب مهربان و تلاش‌های ارزشمندت می‌کوشی هر روز آسمان زندگی‌ات را روشن‌تر کنی. در این مسیر گاه با پیچ و خم‌هایی روبه‌رو خواهی شد که شاید دشوار به نظر برسند، اما فراموش نکن هر گام تو، پیروزی تازه‌ای است و هر قدمت نشانی از رشد و شکوفایی.

یکی از زیباترین و سرنوشت‌سازترین رویدادهای این مسیر، رسیدن به سن تکلیف است؛ زمانی که قرار است با گوهر ناب احکام دین اسلام آشنا شوی. اهمیت این مرحله در آن است که خوشبختی و سعادت تو در دنیا و آخرت، به چگونگی پیمودن این راه و میزان شکوفایی‌ات در آن بستگی دارد. و برای پیمودن این راه، آموختن احکام الهی چراغی روشن در دست توست.

این جزوه با عشق، با زبانی ساده و دلنشین نوشته شده تا همراه و همسفر تو در این مسیر نورانی باشد. در کنار یکدیگر نه تنها می‌آموزیم، بلکه دست در دست هم می‌کوشیم تا هر روز روشن‌تر و درخشان‌تر از دیروز باشیم. آرزوی ما، موفقیت و قبولی عبادت‌های زیبایت در پیشگاه خداوند مهربان است.

جزوه‌ای که در دست داری، همراهی کوچک اما ارزشمند در مسیر شیرین آشنایی با احکام دین اسلام است. در این جزوه تلاش کرده‌ایم مطالب را ساده، روان و کاربردی بیان کنیم تا یادگیری برایت آسان‌تر و دلنشین‌تر باشد.

این جزوه در سه بخش تنظیم شده است:

۱. احکام (نکات ضروری و کاربردی برای زندگی دینی).
۲. آموزش نماز چهاررکعتی (شیوه‌ی صحیح خواندن نمازهای یومیّه).
۳. معنای نماز (آشنایی با مفهوم و پیام‌های والای ذکرها و جملات نماز).

نماز نه تنها یکی از واجبات اصلی دین است، بلکه پنجره‌ای است به سوی نزدیکی به خداوند و رسیدن به آرامش با بندگی کردن پروردگار مهربان. از همین رو در کنار آموزش عملی، به معنای دعاها و ذکرها نیز پرداخته‌ایم تا بدانی کلماتی که بر زبان می‌آوری، چه پیام‌های بزرگی در دل خود دارند.

برای آنکه یادگیری شیرین‌تر و عمیق‌تر شود، در بخش‌های مختلف جزوه کدهای QR (رمزینه) قرار داده‌ایم. با اسکن این کدها می‌توانی به فیلم‌ها، صوت‌ها یا مطالب کامل‌تری دسترسی داشته باشی و موضوعات را بهتر و جذاب‌تر مرور کنی.

همچنین در قسمت‌هایی با عنوان «بیشتر بدانیم» نکات و مطالب کامل‌تر آورده‌ایم که تنها برای افزایش آگاهی و دانستنی‌های دینی توست. این بخش‌ها در ارزشیابی جزوه لحاظ نخواهند شد، بنابراین می‌توانی با خیال آسوده و بدون نگرانی آن‌ها را مطالعه کنی.

امید است این جزوه، چراغی روشن در مسیر پر برکت زندگی دینی تو باشد و گامی در جهت بندگی آگاهانه و زیباتر خدای مهربان.

بخش اول: احکام

۲	تکلیف و تقلید
۴	نماز
۵	قبله
۶	نماز قضا
۸	نماز مسافر
۱۰	مبطلات نماز
۱۳	آمادگی برای نماز
۱۴	تیمم
۱۸	آمادگی برای عبادت
۱۸	وضوی جبیره
۲۲	خودآزمایی

بخش دوم: نماز

۳۳	آموزش نماز چهار رکعتی
۴۴	خودآزمایی

بخش سوم: معنای نماز

۴۹	آشنایی با معنای نماز
۵۴	مناجات
۵۵	منابع و مآخذ

بخش اول: احکام

خداوند در سوره نحل آیه ۴۳ فرموده است:

« فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ »

اگر چیزی را ندانستید، از کسانی که می‌دانند بپرسید.

تکلیف و تقلید

شما در کتاب‌های "تعلیمات دینی" تا حدودی با پیامبران، کتاب‌های آسمانی و ادیان الهی آشنا شده‌اید. یکی از این ادیان، دین اسلام است. دین اسلام بر پایه‌ی کتاب آسمانی خود، یعنی قرآن کریم، سنت (احادیث، کردار و رهنمودهای) پیامبر اکرم ﷺ و دوازده امام معصوم (علیهم‌السلام) بنا شده است. این دین دارای احکام و دستورهایی است که رعایت و انجام آن‌ها برای هر فردی که به سن تکلیف می‌رسد، لازم و ضروری است.

سن تکلیف در دین اسلام برای دختران و پسران متفاوت است. بر همین اساس، سن تکلیف برای دختران نه سال تمام و برای پسران پانزده سال تمام است. بنابراین، بر هر دختر و پسر که به سن تکلیف می‌رسد، واجب است احکام و دستورات دین اسلام را رعایت کند؛ زیرا انجام تکالیف دینی، موجب خوشبختی و سعادت انسان در دنیا و آخرت خواهد شد.

احکام دینی

احکام، مجموعه‌ای از دستورهای دین اسلام است که وظایف انسان را در جنبه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی او مشخص می‌کند؛ مانند عبادت، مسافرت، کسب و کار، معاشرت با آشنایان، دوستان و همسایگان، غذا خوردن و موارد دیگر.

در حقیقت، احکام دینی به انسان می‌آموزند که چه کارهایی را باید انجام دهد و از چه کارهایی باید دوری کند.

✦ بیشتر بدانیم

در دین اسلام، احکام به پنج دسته تقسیم می‌شوند:

واجب: کارهایی که حتماً باید انجام دهیم، مثل خواندن نماز و گرفتن روزه.

حرام: کارهایی که نباید انجام دهیم، مثل دزدی، دروغ گفتن، گران فروشی و غیبت.

مستحب: کارهایی که بهتر است انجام دهیم، مثل مسواک زدن، عیادت از بیماران، خواندن نماز شب و کم خوری.

مکروه: کارهایی که بهتر است انجام ندهیم، مثل نماز خواندن در آشپزخانه، روزه گرفتن در روز عاشورا، پوشیدن لباس سیاه در نماز، خوردن غذای خیلی داغ.

مباح: کارهایی که انجام دادن یا ندادن آن‌ها تفاوتی ندارد و تکلیف خاصی برای آن در دین اسلام نیامده است؛ مانند راه رفتن، خوابیدن یا نوشیدن آب (در غیر زمان روزه).

در دین اسلام، احکام و مسائل دینی از دو منبع اصلی و اساسی به دست می‌آیند که عبارتند از:

۱. قرآن (کتاب خدا)

۲. سنت معصومین (علیهم السلام)، یعنی سخنان و کارهای پیامبر ﷺ و امامان (علیهم السلام).

همان‌طور که وقتی می‌خواهیم رانندگی یاد بگیریم به کتاب راهنما و تجربه مربی نیاز داریم، برای یاد گرفتن کارهای دینی هم به قرآن و سنت معصومین نیاز داریم.

مرجع تقلید

مرجع تقلید کسی است که علوم دینی را خوب یاد گرفته و آن قدر دانا شده است که می‌تواند احکام و دستورهای دین را از قرآن و سخنان پیامبر ﷺ و امامان (علیهم السلام) استخراج کند و به مردم آموزش بدهد. همان‌طور که یک مهندس، نقشه‌ی ساختمان را می‌کشد تا دیگران بدانند چگونه باید خانه بسازند، مرجع تقلید هم راه درست انجام کارهای دینی را به مردم نشان می‌دهد.

تعداد مرجع تقلیدها زیاد است به همین دلیل هر فرد می‌تواند با تحقیق و در صورت نیاز با پرس و جو از افرادی که اطلاعات زیادی دارند و مورد اعتماد هستند، مرجع تقلید خود را انتخاب نماید تا بر اساس نظر او به تکالیف خود عمل کند.

با توجه به پیشرفت علم و دانش و افزایش جمعیت و تعداد زیاد کشورها، ممکن است مسلمانان در مکان‌های مختلف راحت به مرجع تقلید دسترسی نداشته باشند. به همین دلیل مراجع تقلید احکام و دستورات دینی را در کتابی با نام «رساله‌ی توضیح المسائل» در اختیار همه قرار می‌دهند. بدین ترتیب انسان می‌تواند در هر زمان و مکانی به رساله‌ی توضیح المسائل مرجع تقلید خود مراجعه کرده و وظایف دینی خود را بشناسد و بر اساس آن عمل نماید.

گاهی اوقات نیز در مسیر انجام تکالیف سوالات جدیدی به ذهن انسان می‌رسد که مرجع تقلید در کتاب دیگری با عنوان «استفتاات» به تمامی سوالاتی که افراد مختلف مطرح کرده‌اند، پاسخ می‌دهد.

<https://B2n.ir/hb7503>

<https://B2n.ir/hh4777>

نماز در اسلام یک فریضه‌ی واجب، اساس و ارکان دین اسلام، و ارتباط مستقیم بنده با خداست. این فریضه باعث صفای روح، پاکی دل و دوری از گناه می‌شود و قبولی آن قبولی سایر اعمال را در پی دارد. نماز در زمان‌های معین و با شرایط خاصی خوانده می‌شود و ترک آن از گناهان بزرگ است.

اصل نماز به معنای «ارتباط دوطرفه» با خداوند است که با هدف نیایش، ستایش و درخواست کمک از او صورت می‌گیرد. اهمیت نماز در دین اسلام به اندازه‌ای زیاد است که به عنوان اساس و ستون دین شناخته می‌شود.

نمازهای یومیّه یا نمازهای پنج‌گانه‌ی روزانه

نمازهای یومیّه یا نمازهای پنج‌گانه‌ی روزانه، که از مهم‌ترین اعمال عبادی مسلمانان نیز به شمار می‌روند، شامل نمازهای صبح، ظهر، عصر، مغرب و عشاء است.

نمازهای پنج‌گانه‌ی روزانه عبارت‌اند از:

۱- نماز صبح: دو رکعت.

۲- نماز ظهر: چهار رکعت.

۳- نماز عصر: چهار رکعت.

۴- نماز مغرب: سه رکعت.

۵- نماز عشاء: چهار رکعت.

نمازهای یومیّه از اعمال اصلی و ضروری در دین اسلام هستند و انجام آن‌ها بر مسلمانان واجب است. هر یک از این نمازها در زمان و وقت معینی در شبانه‌روز خوانده می‌شوند که به عنوان اوقات فضیلت و برتری آن نماز شناخته می‌شود و دارای تعداد رکعت‌های مشخصی هستند. مجموع رکعت‌های نمازهای یومیّه، ۱۷ رکعت است.

این نمازها به دلیل اهمیّت‌شان در دین اسلام، بخشی اساسی از زندگی روزمره مسلمانان را تشکیل می‌دهند و در پنج وقت مشخص در طول شبانه‌روز اقامه می‌شوند.

<https://Bʻn.ir/tg۶۹۹>

📖 وقت نمازهای پنج‌گانه‌ی روزانه

نماز صبح: از اذان صبح تا طلوع آفتاب.

نماز ظهر و نماز عصر: از نیمه روز یعنی اذان ظهر تا غروب آفتاب. نمازگزار ابتدا باید نماز ظهر و سپس نماز عصر را به جا آورد.

نماز مغرب و نماز عشاء: از اذان مغرب تا نیمه‌شب شرعی. نمازگزار ابتدا باید نماز مغرب و سپس نماز عشاء را به جا آورد.

<https://B2n.ir/pm300>

📖 قبله

قبله در اسلام، به سمتی گفته می‌شود که مسلمانان رو به آن نماز می‌خوانند.

۵ قبله در اسلام همان خانه‌ی کعبه است که در شهر مکه و در مسجدالحرام قرار دارد و در اعمال دینی مختلفی مانند نماز، ذبح حیوانات و دفن مردگان اهمیت دارد همچنین اهمیت قبله در اسلام به دلیل وحدت مسلمانان است.

کعبه به عنوان خانه‌ی خدا، مرکزی است که مسلمانان با رو به آن بودن، به نوعی با مرکز اصلی عبادات خود ارتباط برقرار می‌کنند و این ارتباط، حس تعلق و ارتباط با خالق را تقویت می‌کند.

<https://B2n.ir/ds5855>

نماز قضا

نماز از عباداتی است که انجام آن بر مکلفین واجب است، اما ممکن است گاهی وقت‌ها انسان به دلایلی چون فراموشی، بیماری و ... نتواند آن را در وقتش به جا آورد پس لازم است قضای آن را به جا آورد.

نماز قضا چیست؟

نماز قضا، از موضوعات مهم و حساس احکام الهی است؛ که در دین اسلام و احادیث معصومین (علیهم السلام) بر آن تأکید شده است.

نماز قضا به هر نمازی گفته می‌شود که خارج از وقت تعیین شده‌اش خوانده شود. به بیان دیگر نماز قضا به نمازهایی گفته می‌شود که انسان به دلایلی یا از روی عمد یا سهواً (ناخواسته) مانند فراموشی، بیماری و یا مشغله‌های مختلف، در وقت مقرر خوانده نشده‌اند و اکنون زمان آن‌ها گذشته است. در دین اسلام، به ادای این نمازها اهمیت ویژه‌ای داده شده و بر جبران آن‌ها تأکید شده است.

افزون بر آن، نماز قضا بخش مهمی از عبادات دینی است و مؤمنان را به یادآوری اهمیت نماز و ارتباط با خداوند تشویق می‌کند. بنده با ادای نمازهای قضا، پشیمانی خود را به درگاه خداوند مهربان ابراز می‌دارد و مورد مغفرت خداوند مهربان و بخشایشگر قرار می‌گیرد.

نیت نماز قضا

نیت نماز قضا تفاوت چندانی با نماز ادا نمی‌کند. همان‌گونه که برای نماز واجب نیازی نیست که نیت را بر زبان آورد، برای ادای نماز قضا، نیز نیت انجام نماز قضا را می‌توان در دل داشت. اگر هم بنا به عادت بر زبان جاری شد، مانعی ندارد.

به عنوان مثال برای نماز قضای صبح باید گفت: «دو رکعت نماز قضای صبح می‌خوانم قرْبَهُ اِلَى الله.»

نکته در نیت نماز قضا بیان کلمه‌ی «قضا» لازم و ضروری است.

- کسی که نماز واجب خود را در وقت آن نخوانده است، باید قضای آن را به جا آورد.
- اگر بعد از وقت نماز بفهمد نمازی را که خوانده، باطل بوده است؛ باید قضای آن را به جا آورد.
- نماز قضا را می‌توان در هر فرصتی خواند.
- نمازی که در زمان مسافرت قضا شده است، قضای آن نیز به صورت شکسته است.
- انسان باید قضای نمازهایش را، خودش بخواند و تا زمانی که زنده است شخص دیگری نمی‌تواند قضای نمازهای او را به جا آورد.

نماز قضا را چه وقت بخوانیم؟

نماز قضا را می‌توان در هر فرصتی از شبانه‌روز خواند و لازم نیست که نماز قضا را عیناً در وقت معین خودش به جا آورد. به عنوان مثال اگر نماز صبح انسان قضا شده است، حتماً لازم نیست که قضای آن را فقط در هنگام نماز صبح به جا بیاورد.

همچنین رعایت ترتیب در خواندن نمازهای قضا هم لازم نیست.

<https://Bn.ir/me8769>

مسافر کیست؟

در دین اسلام، مسافر شخصی است که با قصد سفر، حداقل به اندازه «هشت فرسخ» یعنی حدود ۴۵ کیلومتر، مسافت را طی می‌کند. و باید سفرش کمتر از ده روز باشد و هدف از سفرش انجام کار حرامی نباشد.

نماز مسافر

نماز مسافر نمازی است که مسافران در سفرهای خاص، نمازهایی که چهار رکعتی هستند، را به صورت شکسته یعنی دو رکعتی می‌خوانند. این حکم در مذهب شیعه واجب است.

خداوند در آیه ۱۰۱ سوره نساء می‌فرماید:

"وَ إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ "

" و هنگامی که در زمین راه می‌پویدید (سفر می‌کنید)، پس بر شما گناهی نیست که نماز را کوتاه کنید. "

برخی از مهم‌ترین شرایط و احکام نماز مسافر

در مطالب قبل با مفهوم مسافر از نظر شرعی آشنا شدید، در دین اسلام برای نماز مسافر شرایط و احکام ویژه‌ای آمده است که در این بخش به بیان برخی از آن‌ها می‌پردازیم.

۱- دوری از وطن: یعنی مسافت سفرش به اندازه‌ای باشد که دیوارهای شهرش را نبیند و یا صدای اذان از مساجد شهرش به گوشش نرسد. این فاصله در دین اسلام حداقل ۸ فرسخ (حدود ۴۵ کیلومتر) است.

۲- قصد سفر: از ابتدا باید قصدش سفر باشد و در بین راه قصد خود را تغییر ندهد.

۳- عدم اقامت طولانی: مدت سفرش باید کمتر از ۱۰ روز باشد.

۴- هدف از سفر انجام کار حرام نباشد.

۵- شغل او مسافرت نباشد. مثل راننده، خلبان، ناخدای کشتی، مهمان‌داران، ملوانان و ...

۶- نیت: مسافر باید نیت شکسته خواندن نماز را داشته باشد، حتماً لازم نیست که نیت را به زبان جاری کند.

۷- در نیت حتماً باید واژه‌ی «شکسته» از دل بگذرد. به عنوان مثال در رابطه با نماز ظهر می‌گوییم: «دو رکعت نماز شکسته ظهر به جا می‌آورم قربۀ الی الله.»

۸- مسافر تنها نمازهای چهار رکعتی (ظهر، عصر و عشاء) را به صورت شکسته (دو رکعتی) می‌خواند و نمازهای صبح و مغرب را به همان صورت دو رکعتی و سه رکعتی به جا می‌آورد.

<https://Bzn.ir/nd۷۰۷۴>

<https://Bzn.ir/gh۶۳۰۸>

مبطلات نماز

هنگامی که انسان قصد خواندن نماز را می‌کند و به نماز می‌ایستد و تکبیره الاحرام را می‌گوید و نماز را شروع می‌کند؛ تا پایان نماز، انجام برخی کارها بر او حرام می‌شود و اگر تنها یکی از آنها از نماز گزار سر بزند، نمازش باطل می‌گردد. به عبارت دیگر برای خواندن نماز باید احکام و شرایطی رعایت گردد و روی دادن کاری که باعث شود این احکام بر هم بخورد، باعث باطل شدن نماز می‌گردد.

در دین اسلام به کارهایی که باعث باطل شدن نماز می‌گردد و انسان باید نمازش را دوباره بخواند، مبطلات نماز می‌گویند.

مبطلات نماز کدامند؟

دوازده چیز نماز را باطل می‌کند که برخی از آنها عبارت‌اند از:

۱- روی برگرداندن از قبله

۲- کم یا زیاد کردن ارکان نماز

۳- باطل شدن وضو

۴- بر هم زدن صورت نماز

۵- سخن گفتن

۶- گریستن

۷- خندیدن

۸- خوردن و آشامیدن

✦ بیشتر بدانیم

ارکان نماز به پنج بخش از واجبات نماز گفته می‌شود که کم یا زیاد کردن آنها در نماز موجب باطل شدن نماز می‌شود و شامل موارد زیر است:

۱- نیت

۲- تکبیره الاحرام (گفتن الله اکبر بعد از نیت)

۳- قیام موقع تکبیره الاحرام و قیام متصل به رکوع

۴- رکوع

۵- دو سجده

۱- روی برگرداندن از قبله: اگر انسان عمداً یا سهواً روی خود را به اندازه‌ای از قبله برگرداند که بگویند رو به قبله نیست، نمازش باطل است.

۲- کم یا زیاد کردن ارکان نماز: اگر انسان در حین خواندن نماز عمداً یا سهواً انجام یکی از ارکان نماز (نیت، تکبیر، الاحرام، دو قیام، رکوع و دو سجده) را فراموش کند یا بیشتر انجام دهد (سه بار به سجده برود)، نمازش باطل است.

۳- باطل شدن وضو : اگر وضوی نمازگزار در اثر خواب یا رها شدن باد شکم، باطل شود؛ نماز او هم باطل خواهد شد.

۴- بر هم زدن صورت نماز: اگر نمازگزار عمداً یا سهواً عملی انجام دهد که صورت نماز را بر هم بزند، نمازش باطل است مثلاً دست بزند یا به هوا بپرد.

۵- سخن گفتن: اگر نمازگزار از روی عمد صحبت کند، مثلاً بگوید (آخ) نماز او باطل است. اما اگر سهواً (بدون توجه و از روی فراموشی) حرف بزند، نمازش صحیح است و باید دو رکعت سجده سهو به جا بیاورد.

۶- گریستن: گریه با صدا و عمدی اگر برای امور دنیایی باشد، نماز را باطل می‌کند. اما اگر از ترس خداوند یا برای امور آخرت گریه کند، اشکالی ندارد.

۷- خندیدن: خنده‌ی بلند اگر از روی عمد باشد، نماز باطل است. لبخند زدن یا خنده‌ی با صدا که عمدی نباشد، نماز را باطل نمی‌کند.

۸- خوردن و آشامیدن: خوردن و آشامیدن نماز را باطل می‌کند. فرو بردن ذره‌های ریز غذا که در دهان است، نماز را باطل نمی‌کند.

روی برگرداندن از قبله

برهم زدن صورت
نماز

کم یا زیاد کردن
ارکان نماز

گریستن

سخن گفتن

خندیدن

خوردن و آشامیدن

باطل شدن وضو

احکام مبطلات نماز

در اسلام یکی از مقدمات آمادگی برای به جا آوردن عبادت‌هایی مانند نماز، داشتن طهارت و پاکیزگی است. طهارت و پاکیزگی در اسلام شرط درستی عبادت‌ها است و اسلام آن را از نشانه‌های ایمان و اخلاق پیامبران می‌شمارد.

طهارت برای نماز شامل پاکیزگی بدن، لباس و مکان عبادت از انواع نجاست‌های شرعی است. مثل خون، ادرار، مدفوع و ...

طهارت در اسلام دارای اهمیت زیادی است زیرا:

- طهارت از مقدمات اصلی و ضروری برای انجام بسیاری از اعمال و عبادت‌ها به ویژه نماز است.
- پیامبر اسلام حضرت محمد ﷺ پاکیزگی را نشانه ایمان معرفی می‌کند. "النَّظَافَةُ مِنَ الْإِيمَانِ".
- در اسلام توصیه‌های فراوانی برای رعایت بهداشت فردی آمده است. مانند شستن دست‌ها قبل از غذا، استحمام منظم، بهداشت دهان و دندان.

بر این اساس وضو به نظافت شخصی کمک می‌کند و طبق روایات موجب نشاط، پاک‌کننده آلودگی‌ها و خستگی است.

انواع طهارت برای آمادگی برای نماز:

- وضو
- تیمم
- غسل

در دین اسلام نماز به قدری از اهمیت و فضیلت بالایی برخوردار است؛ که برای آن که انسان در صورت وجود مانعی برای وضو یا غسل - که از مقدمات لازم برای انجام صحیح نماز می‌باشند- از فضیلت نماز بی‌بهره نماند، دستور به انجام تیمم داده است.

تیمم یکی از اعمال عبادی در دین اسلام است که گاهی اوقات به دلیل قرار گرفتن انسان در شرایطی خاص، به جای وضو یا غسل بر فرد مکلف واجب می‌شود.

✦ بیشتر بدانیم

خداوند در دو قسمت از قرآن کریم فرمان وضو و تیمم را برای انسان، توصیف فرموده است: یکی در بخش پایانی آیه ۶ سوره مائده و دیگری در بخش پایانی آیه ۴۳ سوره مبارکه نساء:

"... و اگر بیمار یا مسافرید یا یکی از شما را قضاء حاجتی دست داده و آب نیابید در این صورت به خاک پاک و پاکیزه‌ای روی آرید و به آن خاک صورت و دست‌ها را مسح کنید (تیمم کنید). خدا نمی‌خواهد هیچ گونه سختی برای شما قرار دهد، ولیکن می‌خواهد تا شما را پاکیزه گرداند و نعمت خود را بر شما تمام کند، باشد که شکر او به جای آرید."

نحوه‌ی صحیح انجام تیمم

تیمم مانند غسل و وضو، مراحلی دارد که عبارتند از:

۱- ابتدا به نیت انجام فرمان خداوند، کف هر دو دست را بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است، می‌زنیم. (به فتوای برخی از مراجع تقلید، اندکی ضربه داشتن دست‌ها در این مرحله، لازم است، به این معنی که نباید دست‌ها را به آرامی بر خاک یا سایر چیزهای مجاز تیمم قرار داد).

۲- کف هر دو دست را بر روی پیشانی، از ابتدای محل رویش موها تا ابروها) و نیز بهتر است بر روی خود ابروها) می‌کشیم.

نکته موهای سر نباید مانع کشیدن دست بر پیشانی شوند.

۳- تمام کف دست چپ را بر تمام پشت دست راست از قسمت مچ تا نوک انگشتان می‌کشیم.

۴- مانند مرحله‌ی قبل؛ تمام کف دست راست را بر تمام پشت دست چپ از مچ تا نوک انگشتان می‌کشیم.

📖 تیمم بر چه چیزهایی صحیح است؟

تیمم بر هر آنچه که زمین محسوب شود، مانند خاک، کلوخ (خاک‌های به هم چسبیده)، شن، ریگ، سنگ از قبیل؛ سنگ گچ، سنگ آهک و مانند آن، اگر پاک باشند، صحیح است.

✳️ بیشتر بدانیم

تیمم بر اشیای معدنی که جزو زمین محسوب نمی‌شوند، مانند طلا و نقره و عقیق و فیروزه و امثال این‌ها، صحیح نیست بلکه باطل است.

📖 مواردی که باید به جای وضو یا غسل تیمم کنیم:

۱- پیدا نکردن آب:

➤ هنگامی که تهیه‌ی آب، ممکن نباشد. یا اصلاً آبی وجود نداشته باشد.
➤ آب هست، ولی شخص به آن دسترسی ندارد، مثل این که در جایی دور از دسترس، مثل چاه است و انسان وسیله‌ای برای کشیدن آب از چاه ندارد.^۱

۲- ترس از ضرر: یعنی هنگامی که اطمینان داشته باشد که آب برای سلامتی او مضر باشد.

۳- نیاز به آب برای حفظ جان: هنگامی که مکلف بیم دارد که اگر آب را برای غسل یا وضو مصرف کند، خود یا خانواده و کسانش در تشنگی بمانند.

۴- نیاز به آب برای تطهیر: هنگامی که شخص بخواهد با مقدار آبی که در اختیار دارد، بدن یا لباس خود را برای نماز تطهیر کند (رفع نجاست نماید).

۵- نداشتن آب مُباح: یعنی هنگامی که استفاده از آن آب یا ظرف آن بر انسان حرام باشد، مثلاً اگر غصبی باشد.

۱. اگر شخص مکلف بدون جست و جوی آب، اقدام به تیمم کند و نماز بخواند، نمازش باطل است.

۶- نداشتن وقت کافی برای وضو یا غسل:

هنگامی که وقت نماز تنگ باشد و غسل یا وضو، موجب شود که همه‌ی نماز یا قسمتی از آن قضا شود.

❏ برخی احکام مربوط به تیمم

- چیزی که بر آن تیمم می‌کنیم، باید پاک باشد.
 - چیزی که بر آن تیمم می‌کنیم، باید مباح باشد. یعنی غصبی نباشد و یا صاحب آن راضی باشد.
 - نباید هیچ گونه مانعی در اعضای تیمم باشد.
- بنابراین برای انجام صحیح تیمم، لازم است که انگشتر و ناخن مصنوعی و مانند آن‌ها را از دست خارج کنیم. همچنین در صورتی که به پیشانی یا سایر اعضای تیمم، چیزی چسبیده یا مانعی آن را پوشانیده است، قبل از انجام تیمم باید آن مانع را برطرف کنیم.

✦ بیشتر بدانیم

موهایی که بر روی پیشانی و یا دست روییده است، مانع از صحت تیمم نیست. ولی در صورتی که موی سر بر روی پیشانی ریخته باشد، لازم است آن را کنار بزنیم.

- چنان چه انسان به دلیل وجود زخم و سوختگی و امثال آن، اعضای تیمم را بسته است و در صورتی که باز کردن آن برایش ضرر داشته و یا با دشواری همراه باشد، می‌تواند با دست بسته تیمم کند و یا بر روی عضو بسته، مسح نماید.
- باید پیشانی را از بالا به پایین و پشت دست‌ها را از مچ به سمت نوک انگشتان مسح نماییم.
- باید تیمم را به ترتیبی که در بالا ذکر شد، انجام دهیم و در صورتی که بر خلاف آن عمل کنیم، تیمم ما باطل خواهد بود.
- باید مراحل تیمم را پشت سر هم انجام دهیم و در صورتی که بین انجام مراحل تیمم فاصله بیفتد، تیمم ما باطل است.

➤ مراحل و اعمال تیمم را باید خود شخص، در حال اراده و اختیار انجام دهد و از شخص دیگری کمک نگیرد.

اما اگر انسان به خاطر بیماری یا فلج اعضاء و ... نمی‌تواند خودش تیمم نماید، لازم است که برای انجام آن نایب (یک نفر دیگر که تیمم را برای او انجام دهد) بگیرد و نایب باید او را با دستان خودش تیمم دهد. و اگر این هم ممکن نباشد، نایب باید دستان خود را بر زمین بزند و به پیشانی و پشت دست‌های او بکشد و تیمم را برای او انجام دهد. در غیر این صورت آن شخص می‌تواند بدون تیمم نماز بخواند.

آمادگی برای عبادت

یکی از اعمالی که انسان جهت آمادگی برای عبادت مانند نماز انجام می‌دهد، وضو است. وضو به عنوان یک عبادت جزو دستورات دین اسلام است.

وضو در لغت به معنای پاکیزگی و شستن است و در دین اسلام، عملی است که با شستن صورت، دست‌ها، مسح سر و پاها به ترتیب خاص و با نیت نزدیکی به خدا انجام می‌شود.

وضوی جبیره

انسان در حالت طبیعی که اعضای بدن او برای وضو یعنی صورت، دست‌ها، پاها و محل مسح سر سالم هستند، وضوی معمولی و عادی را انجام می‌دهد.

اما گاهی وقت‌ها ممکن است بر اثر یک اتفاق یا حادثه یکی از اعضاء یا همه‌ی اعضای وضو دچار بیماری، زخم، جراحی، شکستگی و یا سوختگی گردد و انسان مجبور شود بر روی آن باند یا پارچه ببندد یا چسب زخم بزند و یا اگر عضو شکسته باشد، گچ بگیرد.

به نظر شما در چنین شرایطی انسان چگونه می‌تواند برای انجام عبادت، وضو بگیرد؟

تعریف جبیره

به هر چیزی که برای درمان یا بهبودی بر روی زخم، شکستگی یا سوختگی قرار داده شود، جبیره می‌گویند. مانند: چسب زخم، باند، پارچه، گچ یا حتی دارو و پماد. در چنین شرایطی انسان نمی‌تواند مانند همیشه وضو بگیرد و باید وضوی جبیره‌ای بگیرد.

چگونه وضوی جبیره‌ای بگیریم؟

انجام وضوی جبیره‌ای بسته به شدت زخم یا شکستگی و یا سوختگی شرایط و حالت‌های مختلفی دارد.

برای انجام وضوی جبیره‌ای به صورت زیر عمل می‌کنیم:

۱. اگر زخم پوشیده است و نمی‌توان آن را شست:
 - روی زخم را با چیز پاک (مثل باند یا چسب تمیز) می‌پوشانیم.
 - هنگام وضو، دست خیس را روی همان باند می‌کشیم.
۲. اگر باند یا پوشش زخم کثیف یا نجس (خونی) باشد:
 - روی آن، یک تکه پارچه یا باند پاک می‌گذاریم.
 - بعد دست خیس را روی آن می‌کشیم.

۳. اگر زخم در جای مسح یا همان دست کشیدن وضو باشد (مثل سر یا پا):

- اگر قسمتی از محل مسح سالم است، همان قسمت سالم را مسح می کنیم (با دست خیس بکشیم).
- اگر همه‌ی آن محل بسته است، روی باند را مسح می کنیم (با دست خیس بکشیم).

ترتیب شستن دست و صورت در وضوی جبیره:

- همیشه باید از بالا به پایین شسته شود.
- اگر بالای دست یا صورت باند دارد:
 - اول روی باند را با دست خیس بکشیم.
 - بعد قسمت پایین را بشوییم.

* برای آشنایی بیشتر با مباحث احکام پایه‌ی نهم، کافی است کدهای زیر را اسکن کنید.

آداب ذکرهای نماز
<https://Bzn.ir/em4425>

آهسته و بلند خواندن نماز
<https://Bzn.ir/uf1835>

آداب لباس پوشیدن
<https://Bzn.ir/ny8105>

احکام طهارت
<https://Bzn.ir/qy8130>

پوشش نماز گزار
<https://Bzn.ir/kp1350>

خودآزمایی

شما می‌توانید علاوه بر پاسخگویی به پرسش‌های زیر، در آزمون آنلاین احکام نیز شرکت کرده و میزان معلومات خود را مورد ارزیابی قرار دهید. این کار به شما کمک می‌کند تا آموخته‌های خود را بسنجید و نقاط قوت و ضعف خود را بهتر بشناسید.

<https://forms.gle/7xB92U1UYfgzjp0>

۱- در دین اسلام " احکام " از چه منابعی به دست می‌آیند؟

الف) قرآن کریم

ب) کتاب‌های تاریخی

ج) سنت پیامبر ﷺ و امامان معصوم (علیهم السلام)

د) قرآن کریم و سنت پیامبر ﷺ و امامان معصوم (علیهم السلام)

۲- نمازهای، و چهار رکعتی هستند.

الف) عصر، مغرب، عشاء

ب) ظهر، عصر، عشاء

ج) صبح، ظهر، عصر

د) صبح، مغرب، ظهر

۳- به مجموعه دستورات دین اسلام که وظایف انسان را در زندگی فردی و اجتماعی تعیین می‌کند، می‌گویند.

الف) سنت معصومین (علیهم السلام)

ب) احادیث دینی

ج) احکام دینی

د) قصه‌های دینی

۴- هر عمل را به حکم دینی آن وصل کنید.

الف) انتخاب مرجع تقلید	☐	حرام	☐
ب) سخن گفتن در هنگام نماز	☐	واجب	☐
ج) تیمم برچیز غصبی	☐	واجب	☐
د) خواندن نماز قضا	☐	حرام	☐

۵- به عملی که در آن انسان صورت و دست‌ها را می‌شوید و سپس سر و پاها را مسح می‌کشد، می‌گویند.

الف) تیمم

ب) وضو

ج) غسل

د) طهارت

۶- کدام یک از شرایط مسافر در دین اسلام است؟

الف) سفر او کمتر از ۱۰ روز طول بکشد

ب) هدف از سفر، انجام کار حرام نباشد

ج) مسافت سفرش ۸ فرسخ باشد

د) همه موارد صحیح است

۷- در دین اسلام احکام دینی بر چه کتابی استوار است؟

الف) کتاب‌های دینی

ب) کتاب توضیح‌المسائل

ج) قرآن کریم

د) کتاب استفتائات

۸- در اسلام کدام فریضه، اساس و ارکان دین اسلام معرفی شده است؟

الف) روزه

ب) حج

ج) نماز

د) جهاد

۹- نمازهای پنجگانه روزانه است.

الف) ۱۵ رکعت

ب) ۱۲ رکعت

ج) ۱۷ رکعت

د) ۱۶ رکعت

۱۰- خواندن کدام نماز واجب است؟

الف) نمازهای یومیّه

ب) نماز شب

ج) نمازهای پنج‌گانه‌ی روزانه

د) گزینه‌های الف و ج صحیح است

۱۱- قبله در اسلام همان است.

الف) خانه‌ی کعبه

ب) مسجدالحرام

ج) قبر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

د) بیت‌المقدس

۱۲- در دین اسلام احکام دینی بر چه کتابی استوار است؟

الف) کتاب‌های دینی

ب) کتاب توضیح‌المسائل

ج) قرآن کریم

د) کتاب استفتائات

۱۳- کدام گزینه در مورد نماز صحیح است؟

الف) نماز اساس و ارکان دین اسلام است.

ب) نماز بهترین وسیله‌ی ارتباط بنده با خدا است.

ج) نماز موجب دوری انسان از گناه است.

د) همه موارد صحیح است.

۱۴- سمتی که همه مسلمانان رو به آن نماز می‌خوانند است.

الف) مکه

ب) مسجد

ج) بیت‌المقدس

د) مشهد

۱۵- در دین اسلام کدام یک از اعمال زیر جزو روش‌های طهارت و پاکیزگی است؟

- الف) وضو
- ب) غسل
- ج) تیمم
- د) همه‌ی موارد صحیح است

۱۶- حضرت محمد ﷺ پاکیزگی را نشانه‌ی معرفی می‌کند؟

- الف) محبت
- ب) ایمان
- ج) وفای به عهد
- د) امانت‌داری

۱۷- انسان از زمان اذان ظهر تا غروب آفتاب فرصت دارد تا نماز و را بخواند.

- الف) ظهر
- ب) عشاء
- ج) عصر
- د) گزینه‌های الف و ج صحیح است

۱۸- در دین اسلام سن تکلیف برای دختران چند سال است؟

- الف) ۷ سال
- ب) ۹ سال
- ج) ۱۲ سال
- د) ۱۵ سال

۱۹- در صورتی که انسان برای انجام وضو مشکلی داشته باشد، می‌تواند به جای وضو کند.

- الف) غسل
- ب) تیمم
- ج) استحمام
- د) هیچ کدام

۲۰- کسی که شغل او مهماندار هواپیما است، باید نمازش را بخواند.

- الف) کامل
- ب) شکسته
- ج) دو رکعتی
- د) گزینه ب و ج صحیح است

۲۱- در کدام حالت انجام تیمم به جای وضو صحیح است؟

- الف) پیدا نکردن آب
- ب) نیاز به آب برای حفظ جان
- ج) ترس از ضرر جانی
- د) همه‌ی موارد صحیح است

۲۲- در دین اسلام قبولی کدام عمل انسان، قبولی همه‌ی اعمال دیگر او را در پی دارد؟

- الف) روزه
- ب) نماز
- ج) وضو
- د) حج

۲۳- آن چه بر آن تیمم می‌کنیم، باید باشد.

- الف) پاک باشد
- ب) از جنس طلا باشد
- ج) صاحب آن راضی باشد
- د) گزینه‌های الف و ج صحیح است

۲۴- در نیت نماز قضا، بیان کدام مورد لازم و ضروری است؟

- الف) بیان کلمه‌ی « قضا »
- ب) تکبیرة الاحرام
- ج) نام نماز قضا شده
- د) همه‌ی موارد

۲۵- انسان با خواندن قضای نمازش، خود را به درگاه خداوند مهربان اعلام می‌دارد.

- الف) پشیمانی
- ب) ناراحتی
- ج) خوشحالی
- د) توبه

۲۶- انسان تا زمانی که زنده است، باید قضای نمازهایش را بخواند.

- الف) فرزندش
- ب) خودش
- ج) پدر و مادرش
- د) دوستش

۲۷- احکام دین اسلام در چه جنبه‌هایی، حکم صادر کرده است؟

- الف) تمام جنبه‌های زندگی انسان
- ب) کسب و کار
- ج) معاشرت با دوستان و آشنایان
- د) عبادت خداوند

۲۸- خانه‌ی کعبه که قبله‌ی مسلمانان است، در کدام شهر قرار دارد؟

- الف) کربلا
- ب) فلسطین
- ج) مدینه
- د) مکه

۲۹- در کدام نماز انسان می‌تواند نمازهای چهار رکعتی را به صورت شکسته بخواند؟

- الف) نماز قضا
- ب) نمازهای یومیّه
- ج) نماز جماعت
- د) نماز مسافر

۳۰- رعایت ترتیب در وضوی جبیره‌ای

الف) واجب است

ب) مستحب است

ج) لازم نیست

د) فرقی نمی‌کند

۳۱- در دین اسلام به کارهایی که باعث باطل شدن نماز می‌گردد، می‌گویند.

الف) مستحبات نماز

ب) فواید نماز

ج) مبطلات نماز

د) مکروهات نماز

۳۲- اگر انسان عمداً صورت خود را به طور کامل از قبله برگرداند، نمازش

الف) صحیح است

ب) باطل است

ج) باید دوباره بخواند

د) گزینه ب و ج صحیح است

۳۳- کدام یک از کارهای زیر نماز را باطل می‌کند؟

الف) خوردن و آشامیدن

ب) باطل شدن وضو

ج) نگفتن نیت

د) همه‌ی موارد

۳۴- جبیره یعنی چه؟

الف) باند یا پارچه

ب) گچ

ج) چسب زخم

د) همه‌ی موارد صحیح است

۳۵- شخص مسافر کدام نمازها را باید کامل بخواند؟

- الف) نماز صبح - نماز مغرب
- ب) نماز صبح - نماز ظهر
- ج) نماز مغرب - نماز عشاء
- د) نماز ظهر - نماز عصر

۳۶- ترتیب انجام مراحل تیمم در کدام گزینه صحیح است؟

- الف) نیت - مسح دست راست - مسح صورت با کف دو دست - مسح دست چپ
- ب) مسح صورت با کف دو دست - مسح دست راست - مسح دست چپ - نیت
- ج) نیت - مسح صورت با کف دو دست - مسح دست چپ - مسح دست راست
- د) نیت - مسح صورت با کف دو دست - مسح دست راست - مسح دست چپ

۳۷- در دین اسلام، حداقل مسافت برای یک مسافر چقدر است؟

- الف) ۶ فرسخ
- ب) ۴ فرسخ
- ج) ۸ فرسخ
- د) ۱۵ فرسخ

۳۸- می‌دانید که در انجام وضو ابتدا به قصد نزدیکی به خداوند نیت می‌کنیم. حالا نوبت شماست که دیگر مراحل وضو گرفتن را به ترتیب شماره‌گذاری کنید.

از محل رویش موی سر تا چانه و از یک طرف صورت تا طرف دیگر، به طور کامل شسته شود.

با همان رطوبت دست، روی پای چپ از نوک انگشتان تا برآمدگی پا (مچ) مسح کشیده می‌شود.

دست راست از آرنج تا نوک انگشتان و از بالا به پایین شسته شود.

با رطوبتی که از شستن دست‌ها باقی مانده، روی قسمت جلوی سر (به اندازه عرض سه انگشت) مسح کشیده می‌شود.

دست چپ از آرنج تا نوک انگشتان و از بالا به پایین شسته شود.

با همان رطوبت دست، روی پای راست از نوک انگشتان تا برآمدگی پا (مچ) مسح کشیده می‌شود.

۳۹- مراحل انجام تیمم را به ترتیب شماره گذاری کنید.

○ کشیدن کف دست چپ به تمام پشت دست راست و سپس بالعکس.

○ نیت تیمم

○ زدن کف دو دست با هم بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است.

○ کشیدن کف هر دو دست به تمامی پیشانی و دو طرف آن، از جایی که موی سر می‌روید، تا ابروها و بالای بینی. بنابر احتیاط واجب باید دست‌ها روی ابروها هم کشیده شود.

بخش دوم: نماز

رهبر معظم آیت الله خامنه‌ای می‌فرمایند:

« هیچ وسیله‌ای بهتر از نماز، ارتباط بین انسان و خداوند نیست. »

امام صادق(ع) می‌فرمایند:

" همانا بهترین عمل نزد خداوند در قیامت، نماز است. "

« نماز »

باز هم مرغ سحر بر سر منبر گل

دم به دم می‌خواند شعر جان‌پرور گل

باز از مسجد شهر، صوت قرآن آید

با نسیم سحری، عطر ایمان آید

کودکان خوش‌سخن، شب فراری شده باز

دیده را باز کنید، شده هنگام نماز

باز خورشید قشنگ آمد از راه دراز

باز در دشت و دَمَن، چشم نرگس شده باز

خیز از بستر خواب، کودک زیبارو

وقت بیداری شد، خیز و تکبیر بگو

شعر از: احد ده‌بزرگی

<https://B2n.ir/zz7252>

نحوه‌ی نماز خواندن صحیح
<https://B2n.ir/bh7524>

می‌دانیم که نمازهای ظهر، عصر و عشاء چهار رکعتی هستند.

برای خواندن نماز چهار رکعتی، ابتدا وضو می‌گیریم و با لباس و بدن پاکیزه رو به قبله می‌ایستیم و نیت می‌کنیم؛ یعنی در دل می‌گوییم: «چهار رکعت نماز می‌خوانم برای رضای خدا، قرۃ الی‌الله». سپس تکبیر گفته و «الله اکبر» بر زبان می‌آوریم. بعد از آن، دست‌ها را پایین می‌آوریم.

نِیَّت و تَكْبِيرَةُ الْاِحْرَامِ
 نیت کردن یعنی: قصد خواندن نماز
 برای اجرای فرمان خدا. «برای مثال:
 دو رکعت نماز صبح می‌خوانم
 قُرْبَةً اِلَى اللّٰهِ». تَكْبِيرَةُ الْاِحْرَامِ یعنی:
 گفتن اَللّٰهُ اَكْبَرُ که واجب است پس از
 نیت در ابتدای نماز خوانده شود.

▶ صوت تکبیرة الاحرام

<https://B2n.ir/jd7683>

سپس سوره‌ی حمد و پس از آن سوره‌ی توحید را می‌خوانیم. البته می‌توان به جای سوره توحید، یکی دیگر از سوره‌های قرآن را نیز تلاوت کرد.

▶ صوت سوره‌ی حمد

<https://B2n.ir/sh1819>

▶ صوت سوره‌ی توحید

<https://B2n.ir/jf2721>

حمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ① الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ②
مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ③ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ④
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑤ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑥

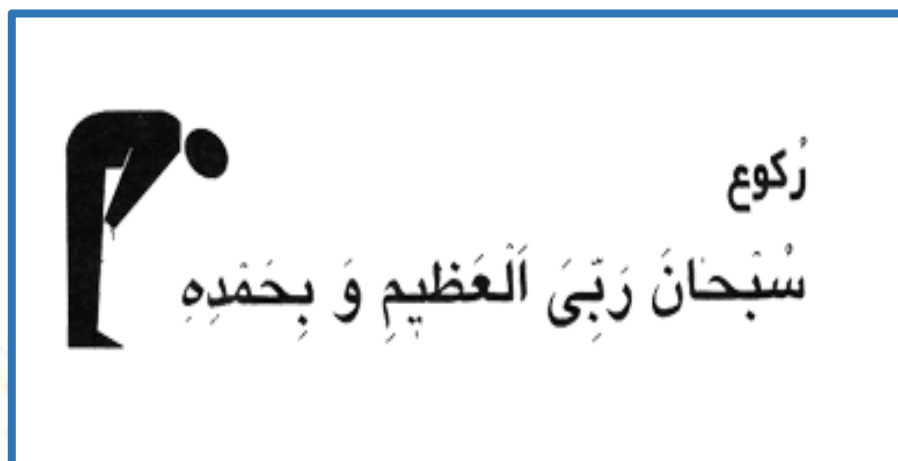
سوره

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ① اللَّهُ الصَّمَدُ ② لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ ③ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ④

بعد از تمام شدن سوره‌ی حمد و سوره‌ی دیگر، به رکوع می‌رویم؛ یعنی کمی خم می‌شویم و دو دست را روی زانوها می‌گذاریم. در حالت رکوع سه بار ذکر سُبْحَانَ اللَّهِ یا حداقل یک بار ذکر زیر را می‌گوییم:

▶ صوت ذکر رکوع

<https://B2n.ir/ms8503>

۳۶ بعد از رکوع، می‌ایستیم و بعد به سجده می‌رویم. در سجده پیشانی، کف دست‌ها، زانوها و انگشتان پا باید بر زمین قرار بگیرد. در سجده سه بار ذکر سُبْحَانَ اللَّهِ یا حداقل یک بار ذکر زیر را می‌گوییم:

▶ صوت ذکر سجده

<https://B2n.ir/hh9625>

سپس می‌نشینیم و دوباره به سجده می‌رویم. **سجده دوم** را هم مانند سجده اول انجام می‌دهیم و همان ذکر را می‌گوییم.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

سپس از سجده دوم بلند می‌شویم و می‌ایستیم تا رکعت دوم نماز را آغاز کنیم. در **رکعت دوم**، مانند رکعت اول، ابتدا سوره‌ی حمد و بعد یک سوره از قرآن (مانند سوره‌ی توحید) خوانده می‌شود. بعد از خواندن سوره‌ها، دست‌ها را بالا آورده و روبه‌روی صورت قرار می‌دهیم و دعایی می‌خوانیم. این قسمت را **قنوت** می‌نامند. در قنوت می‌توان دعا‌های مختلفی خواند، برای نمونه:

قنوت

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً
وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
«و یا ۳ مرتبه صلوات»

صوت ذکر قنوت ▶

<https://Bzn.ir/mz8932>

بعد از قنوت، به رکوع می‌رویم و ذکر رکوع را می‌گوییم. سپس بلند شده و به سجده می‌رویم. بعد از سجده اول می‌نشینیم و دوباره برای **سجده دوم** به زمین می‌رویم و همان ذکر سجده را می‌خوانیم.

پس از سجده دوم، می‌نشینیم و تشهد را می‌خوانیم. در تشهد می‌گوییم:

تَشْهَدُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ.

▶ صوت ذکر تشهد

<https://B2n.ir/mz8932>

وقتی تشهد را خواندیم، بلند می‌شویم و می‌ایستیم تا رکعت سوم نماز را آغاز کنیم. در رکعت سوم، به جای خواندن سوره حمد و یک سوره دیگر، باید سه بار «تسبیحات اربعه» را بخوانیم:
(البته خواندن یک بار تسبیحات اربعه هم کافی است، ولی سه بار گفتن آن بهتر است).

سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ

▶ صوت ذکر تسبیحات اربعه

<https://B2n.ir/nt1046>

سپس به رکوع می‌رویم و در حال رکوع می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

پس از آن می‌ایستیم و بعد به سجده می‌رویم و در حال سجده می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

پس از سجده‌ی اول، می‌نشینیم و سپس دوباره به سجده می‌رویم و سجده‌ی دوم را همانند سجده‌ی اول به جا می‌آوریم و می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

پس از گفتن ذکر سجده، برمی‌خیزیم و می‌ایستیم؛ سپس همانند رکعت سوم، تسبیحات اربعه را سه مرتبه می‌گوییم:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

بعد به رکوع می‌رویم و می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

سپس می‌ایستیم و بعد به سجده می‌رویم و در حال سجده می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

پس از آن می‌نشینیم و دوباره به سجده می‌رویم و سجده دوم را مانند سجده اول به جا می‌آوریم و می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ (یا سه بار سُبْحَانَ اللَّهِ)

بعد می‌نشینیم و تشهد را می‌خوانیم.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

در ادامه سلام نماز را می‌گوییم و نماز را تمام می‌کنیم.

سلام
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

▶ صوت ذکر سلام

<https://B2n.ir/bq۲۴۶۱>

آیا دوست دارید با آداب و شرایط درست انجام دادن ارکان نماز و موضوعات مربوط به آن بیشتر آشنا شوید؟
پس همراه هم فیلم‌های آموزشی مربوط به آن را تماشا کنیم.

" نماز را سبک نشمار..."

آیا می‌دانید منظور از سبک شمردن نماز چیست؟

سبک شمردن نماز یعنی بی‌اهمیت دانستن آن و رعایت نکردن جایگاه والای این عبادت مهم. برخی نمونه‌های سبک شمردن نماز عبارت‌اند از:

- خواندن نماز با عجله و بدون آرامش.
- به تأخیر انداختن نماز و نخواندن آن در اوّل وقت.
- قضا شدن نماز به دلیل سهل‌انگاری.
- بی‌توجهی و حواس‌پرتی هنگام نماز.

خدایا! یاریمان کن تا همیشه نماز را در اوّل وقت بخوانیم، با حضور قلب در برابرت بایستیم و توجّه‌مان تنها به سوی تو باشد.

خودآزمایی

۱- نمازهای ظهر، عصر و عشاء رکعتی هستند.

۲- در رکعت سوم و رکعت تسبیحات اربعه را سه بار تکرار می‌کنیم.

۳- ذکر تسبیحات اربعه کدام است؟

الف) سبحان ربی العظیم و بحمده

ب) سبحان ربی الاعلی و بحمده

ج) سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر

۴- در تشهد کدام ذکر را اول می‌گوییم؟

الف) اللهم صل علی محمد و آل محمد

ب) اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

ج) و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

۵- در سلام کدام ذکر را اول می‌گوییم؟

الف) السلام علینا و علی عباد الله الصالحین

ج) السلام علیکم و رحمه الله و برکاته

ب) السلام علیک ایها النبی و رحمه الله و برکاته

۶- در کدام یک از نمازها تسبیحات اربعه را نمی‌خوانیم؟

الف) نماز مغرب

ب) نماز عصر

ج) نماز صبح

۷- ذکر تسبیحات اربعه را به ترتیب شماره گذاری کنید.

☐ و الله اكبر
☐ و الحمد لله
☐ سبحان الله
☐ و لا اله الا الله

۸- ذکر تشهد را به ترتیب شماره گذاری کنید.

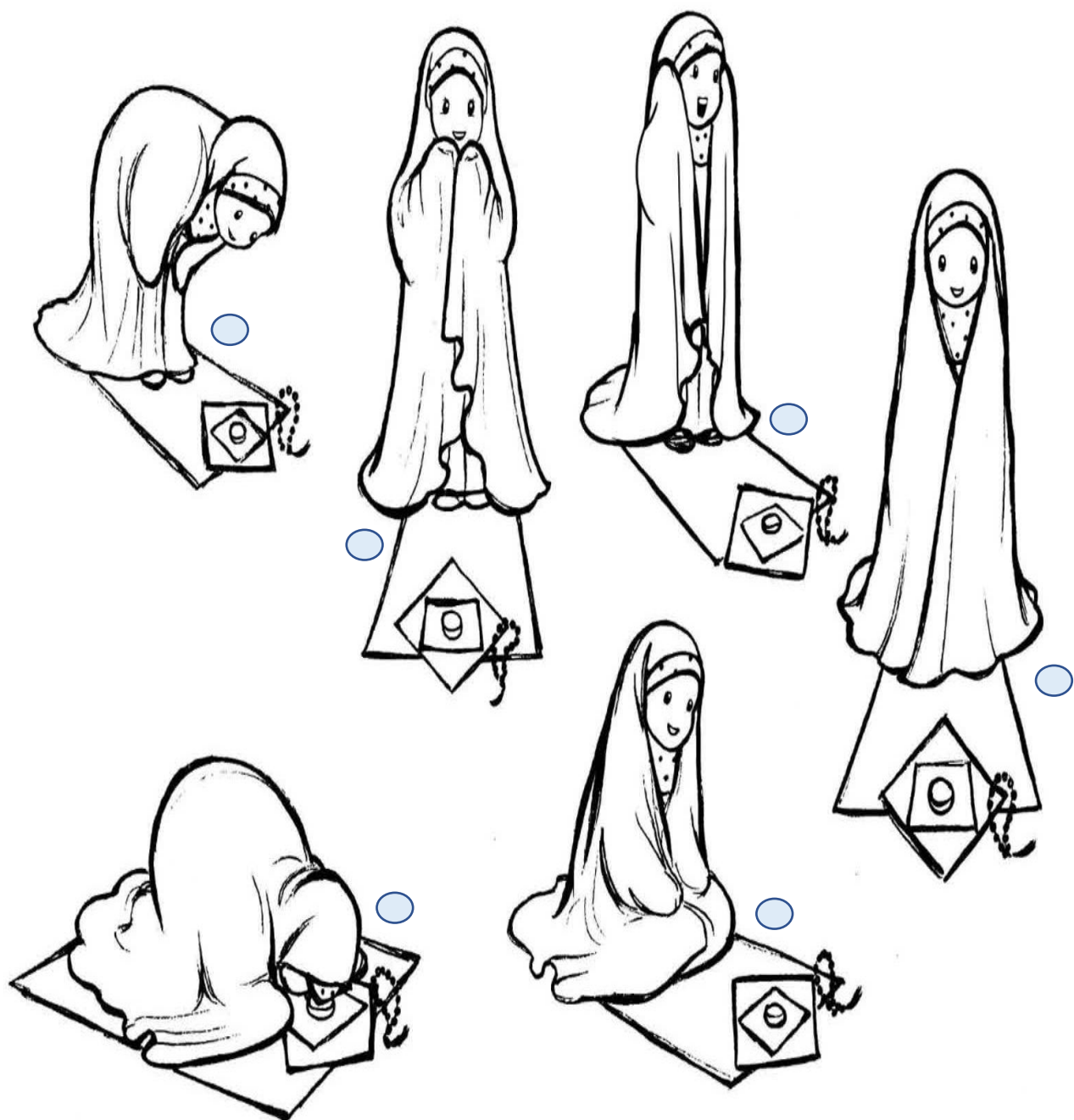
☐ اللهم صل على محمد و آل محمد
☐ و اشهد ان محمدا عبده و رسوله
☐ اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له

۹- ذکر سلام را به ترتیب شماره گذاری کنید.

☐ السلام علينا و على عباد الله الصالحين
☐ السلام عليكم و رحمه الله و برکاته
☐ السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و برکاته

۱۰- هر یک از ارکان نماز را به تصویر مربوط به آن وصل کنید.

رکوع - تکبیرة الاحرام - خواندن حمد و سوره - تشهد و سلام - قنوت - سجده

۱۱- جاهای خالی را مانند نمونه کامل کنید.

اذان	ذکر	اقامه
۴ بار	الله اکبر	
.....	أشهد أن لا إله إلا الله	
.....	أشهد أن محمداً رسول الله	
.....	أشهد أن علياً ولي الله	
.....	حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ	
.....	حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ	۲ بار
.....	حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ	
ندارد	قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ	
.....	الله اکبر	
.....	لا إله إلا الله	

بخش سوم:
معنای نماز

پیامبر اکرم ﷺ می‌فرمایند:

"هنگامی که بنده‌ی مسلمان برای نماز می‌ایستد خطاها و بدی‌های او مانند برگ‌های درخت می‌ریزند و او پاک می‌شود."

امام رضا(ع) می‌فرمایند:

"همانا نماز بهترین عبادت برای خداوند است."

"حمد خدا"

آغاز هر کلامی، نام تو بر زبانم
ستایش تو گویم، خدای مهربانم

خدای خوب و رحمان
بخشنده‌ی مهربان

مالک روز جزا
تنها تو هستی خدا

من بنده‌ی تو هستم
تنها تو را پرستم

هدایت‌م بفرما
به راه آن که او را

نعمت خدا نمودی
دریای لطف و جُودی^۲

ما را نکن تو همراه
با بندگان گمراه

۲. جُود: بخشندگی

در نماز سوره‌ی حمد را در رکعت اول و دوم می‌خوانیم.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ستایش مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان است.

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بخشنده و مهربان است.

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

مالک روز جزاست.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو یاری می‌جوییم.

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

ما را به راه راست هدایت فرما.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

راه کسانی که به آنان نعمت دادی؛ نه کسانی که بر آنان خشمگین شدی و نه گمراهان.

در رکعت اول و دوم بعد از سوره‌ی حمد، معمولاً سوره‌ی توحید را می‌خوانیم.

در این بخش با معنای سوره‌ی توحید آشنا می‌شویم:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده مهربان

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

بگو خداوند یگانه است.

اللَّهُ الصَّمَدُ

خداوند بی‌نیاز است (همه محتاج اویند و او به هیچ کس نیاز ندارد).

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

فرزندی ندارد و او فرزند کسی نیست.

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

و هیچ چیز و هیچ کس مانند او نیست.

در رکوع می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ

پروردگار بزرگ من پاک و بی‌عیب است و من او را ستایش می‌کنم.

در سجده می‌گوییم:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ

پروردگار بلند مرتبه‌ی من پاک و بی‌عیب است و من او را ستایش می‌کنم.

در قنوت می‌گوییم:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
پروردگارا! در دنیا و در جهان آخرت به ما نیکی عطا کن و ما را از عذاب آتش
محافظت کن.

در رکعت سوم و چهارم تسبیحات اربعه را می‌خوانیم:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

خداوند پاک است

و ستایش مخصوص خداوند است.

و خدایی جز الله وجود ندارد.

و خداوند بزرگ‌تر از آن است که توصیف شود.

در تشهد می‌گوییم:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ،

گواهی می‌دهم که خدایی جز الله وجود ندارد. او یکتا است و شریکی ندارد.

و أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ،

و گواهی می‌دهم که حضرت محمد ﷺ بنده‌ی خداوند و فرستاده‌ی او است.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

خدایا بر حضرت محمد ﷺ و خاندان او درود بفرست.

در پایان نماز «سلام» را می‌گوییم و نماز را تمام می‌کنیم:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

سلام بر تو ای پیامبر ﷺ و رحمت و برکت‌های خداوند بر تو باد.

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

سلام بر ما و بر بندگان شایسته‌ی خداوند.

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

سلام بر شما و رحمت و برکت‌های خداوند بر شما باد.

« ارزش نماز »

* نماز، تشکر از خداوند بخشنده و مهربان است.

* نماز، نزدیک شدن به خداوند یگانه است.

* نماز، عالی‌ترین ذکر خداوند است.

* نماز، بندگی انسان در پیشگاه خالق یکتاست.

* نماز، ارتباط انسان با پروردگارش است.

* نماز، انسان و جامعه را از کارهای زشت و ناپسند باز می‌دارد.

* نماز، از واجبات دین اسلام بوده و فرد نمازگزار نزد خداوند دارای مقامی ارزشمند است.

خدایا ! به ما توفیق ده تا فقط تو را پرستیم و فقط از تو یاری بخواهیم.

<https://B2n.ir/dt1249>

مناجات

پروردگار مهربانم...

سپاس تو را که ما را در مسیر شناخت و بندگی خویش قرار دادی.

ای خدای بی‌همتا، دلم را به نور ایمان روشن کن و قدم‌هایم را در راه عبادت و اطاعت استوار گردان.

یاریم ده تا آنچه آموخته‌ام، به کار بندم و اعمالم را تنها برای رضای تو خالص کنم.

ای خدای کریم، عبادت‌هایم را بپذیر، لغزش‌هایم را ببخش و مرا در زمره‌ی بندگان شایسته‌ات قرار ده.

خدایا، قلبم را از مهر و محبت خویش سرشار کن و راه سعادت دنیا و آخرت را بر من هموار ساز.

ای معبود مهربان،

زندگی مرا سرشار از نور هدایت کن و لحظه‌ای مرا به خودم وا مگذار.

آمین یا ربّ العالمین.

منابع:

- آیت‌الله خامنه‌ای. (۱۳۹۲). رساله‌ی آموزشی. تهران: فقه روز.
- آیت‌الله مصباح یزدی. (۱۳۸۲). نقش تقلید در زندگی انسان. قم: موسسه‌ی آموزش و پژوهش امام خمینی(ره).
- ارفع، سیدکاظم. (۱۳۸۸). آموزش نماز. تهران: پیام عدالت.
- سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و مرکز ملی پاسخگویی به سئوالات دینی. (۱۳۸۷). احکام شرعی ویژه‌ی کودکان و دانش‌آموزان استثنایی. تهران: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- بهتاج، حاج یدالله. (۱۳۷۳). چهل داستان درباره‌ی نماز و نمازگزاران. تهران: سبحان.
- پیام‌های آسمان. پایه‌ی هفتم. (۱۳۹۳).
- حسن زاده، علی. (۱۳۹۰). احکام پسران آفتاب ۱ ویژه‌ی اول راهنمایی. تهران: سنبله.
- حسن زاده، علی. (۱۳۸۶). پسران آفتاب احکام پسران. مشهد: سنبله.
- حضرت آیت‌الله خامنه‌ای. (۱۳۷۶). از ژرفای نماز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- حیدری ابهری، غلام رضا. (۱۳۹۲). ۵۵ پرسش و پاسخ درباره‌ی نماز. تهران: قدیانی.
- حیدری ابهری، غلامرضا. (۱۳۹۲). صد و چهار پرسش و پاسخ درباره‌ی موضوعات گوناگون. تهران: قدیانی.
- دفتر معاونت امور اجتماعی. (۱۳۷۲). برگزیده‌ی احکام ویژه‌ی نوجوانان. تهران: سازمان بهزیستی کشور.
- رساله‌ی توضیح المسائل امام خمینی(ره).
- ستاد اقامه‌ی نماز. گلستان شکوفه. ویژه‌ی دانش‌آموزان ابتدایی.
- ستاد اقامه‌ی نماز وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۸۸). راه آسمان احکام دختران، مشهد: سنبله.
- ستاد اقامه‌ی نماز وزارت آموزش و پرورش. (۱۳۸۵). یک سبد گل سرخ. تهران: انتشارات راهبردهای سنجش اندیشه.
- شیرازی، بی‌آزار. (۱۳۷۰). راز نماز. تهران: بعثت.
- علی نیا، رضا و علی نیا، نجیبه. (۱۳۹۱). شمیم نماز. آمل: فکر سبز.
- فردی، امیرحسین و نادری، ناصر. (۱۳۸۵). یک سبد گل سرخ ویژه‌ی جشن عبادت دختران ۹ ساله. تهران: راهبردهای سنجش اندیشه.
- قرائتی، محسن. (۱۳۷۴). پرتوی از اسرار نماز. قم: ستاد اقامه‌ی نماز.
- قرآن کریم.
- کتاب‌های درسی دین و زندگی دوره‌ی دوم متوسطه‌ی حرفه‌ای ویژه‌ی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.
- کتاب‌های درسی دینی دوره‌ی اول متوسطه‌ی حرفه‌ای ویژه‌ی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه.
- محمدی، محمد. (۱۳۸۶). فرصت پرواز روش‌هایی برای هدایت کودکان و نوجوانان به نماز. تهران: مهربر.